Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Relanceplan Vlaamse Veerkracht – projectnr. VV033: bodempaspoort

Samenvatting

Onder impuls van de COVID-19-crisis schakelde de digitale evolutie een versnelling hoger. We willen dit momentum aangrijpen om in te zetten op een verdere digitale transformatie van de landbouwsector. Digitale data vormen immers de bouwstenen voor een verdere professionalisering en verduurzaming van de volledige landbouwketen. Binnen het landbouwgebeuren zijn bodemdata cruciaal om een goed bodembeheer te voeren. Een goed bodembeheer is op zijn beurt essentieel om zich als landbouwer te wapenen tegen extreme weersomstandigheden die zich ook steeds meer in Vlaanderen laten voelen en die onder meer leiden tot droogte en waterschaarste, wat onze voedselvoorziening hypothekeert. Het voorgelegde project maakt binnen het Relanceplan Vlaamse Veerkracht dan ook deel uit van de cluster 06 Blue Deal. De Blue Deal vertaalt het engagement van de Vlaamse Regering om de inspanningen in de strijd tegen droogte en waterschaarste te verhogen.

Met het bodempaspoort wil het Departement Landbouw en Visserij een digitaal en gebruiksvriendelijk instrument ontwikkelen en aanbieden aan de landbouwer waarbij bodemdata uit verschillende bronnen op een overzichtelijke manier en op perceelsniveau worden samengebracht. Op die manier stimuleren we de landbouwer om een datagedreven, gerichter en meer duurzaam bodembeheer uit te voeren. Het instrument kan ook ingezet worden bij advisering en vorming.

1. SITUERING

A. BELEIDSDOMEIN/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Landbouw en Visserij
Beleidsveld: Landbouw en Zeevisserij

Het Vlaams Regeerakkoord stelt dat Vlaanderen voorlichting en begeleiding inzake geïntegreerd bodembeheer (o.a. koolstofopslag) en oordeelkundige bemesting belangrijk vindt. De komende tien jaar mogen onze Vlaamse bodems netto geen koolstof verliezen en het koolstofverlies uit landbouwbodems moet teruggedrongen worden.

In de Beleidsnota Landbouw en Visserij is opgenomen dat we landbouwers ondersteunen en stimuleren om de bodemkwaliteit in al haar aspecten te verbeteren en te onderhouden. We focussen op het organische stofgehalte (bv. via het gebruik van hoogwaardige compost en stalmest), op het terugschroeven van te hoge nitraat- en fosfaatconcentraties in de bodem en in het oppervlaktewater en op het verhogen van het waterbergend vermogen van de bodem. We onderzoeken de mogelijkheden van een bodempaspoort en zetten ermee in op kennis over de bodem en transparantie van bodemdata. Deze laagdrempelige toepassing laat een meer datagedreven bedrijfsvoering toe en faciliteert bovendien ook het gebruik van adviestools.

B. VORIGE BESLISSINGEN

Het relanceplan Vlaamse Veerkracht stelt dat de economische relance maximaal in lijn moet zijn met de ambities en doelstellingen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2030 (Vlaamse Regering 09/12/2019) en de lange termijn Klimaatstrategie 2050 (Vlaamse Regering 20/12/2019). Daartoe zal op vlak van landbouw geïnvesteerd moeten worden in oplossingen voor de droogteproblematiek, klimaatinvesteringen, innovatieve technieken gericht op circulariteit, voedseleconomie, korte keten en bio-economie.

Eveneens schuift het relanceplan Vlaamse Veerkracht een digitale transformatie als één van de speerpunten van de relance naar voren. We moeten alles op alles zetten om Vlaanderen digitaal te transformeren. Het moet gaan om een groeistrategie die tot doel heeft Vlaanderen te stimuleren om een toonaangevende data-economie en –maatschappij op te bouwen en tegelijkertijd het vertrouwen van het publiek in datagebruik te waarborgen.

Digitalisering is ook een sleutelfactor voor de Europese Green Deal. Door uitgebreid te investeren in Europese digitale capaciteit alsmede in de ontwikkeling en ruime invoering van geavanceerde digitale technologieën wil de Europese Commissie slimme, innovatieve en op maat gesneden oplossingen vinden waarmee klimaatproblemen kunnen worden aangepakt.

Het voorgelegde project maakt binnen het Relanceplan Vlaamse Veerkracht deel uit van de cluster 06 Blue Deal. Met de Blue Deal engageert de Vlaamse Regering zich om de inspanningen in de strijd tegen droogte en waterschaarste te verhogen.

2. INHOUD

A. UITDAGINGEN

De huidige Vlaamse landbouw kent een aantal uitdagingen, maar ook opportuniteiten die mede door de COVID-19-pandemie zichtbaar aan de oppervlakte kwamen.

De voorbije jaren werd Vlaanderen geconfronteerd met extreme droogte. Aangezien water een belangrijke productiefactor is in land- en tuinbouw en droogte (of overstroming) een directe invloed heeft op productie (kwaliteit en kwantiteit) is deze problematiek heel actueel en belangrijk in de sector. Land- en tuinbouw wil een deel van de oplossing aanleveren: een goed bodembeheer is daarbij essentieel (organische stof, infiltratie, buffering, (her)gebruik…)..

Door de COVID-19-crisis werd de digitale evolutie het voorbije jaar in een stroomversnelling gebracht. Vele sectoren, waaronder de landbouw, voerden een inhaalbeweging uit, bijvoorbeeld op het vlak van online consulting en landbouwvorming. Maar deze digitale transitie heeft de sector nog veel meer te bieden en die kansen moeten benut worden om de sector meer weerbaar en veerkrachtig te maken.

Op dit moment zijn bodemdata vaak al wel beschikbaar, maar worden ze weinig of niet ten volle benut. Bovendien zitten bodemdata vaak verspreid over verschillende bronnen, zowel bij landbouwers als overheid. Het samenbrengen van bodemdata en ze op functionele wijze ter beschikking stellen van de landbouwer kan helpen bij het maken van keuzes in zijn bedrijfsvoering en een ondersteunende en stimulerende rol spelen bij het bereiken van de beleidsdoelstellingen.

B. ONTWIKKELING EN UITROL APPLICATIE BODEMPASPOORT

Met de ontwikkeling van een online applicatie, namelijk het bodempaspoort, wil het Departement Landbouw en Visserij in samenwerking met andere partners (waaronder het ILVO, gelinkt aan DjustConnect) de bodemgerelateerde objectieve informatie op een efficiënte, overzichtelijke en eenvoudige manier op perceelsniveau voorstellen aan de landbouwer. Er zal ook gestreefd worden naar complementariteit en synergie met en uitwisseling van geaggregeerde data tussen de bestaande data(banken) van het beleidsdomein Omgeving. Het doelpubliek van het bodempaspoort zijn alle Vlaamse landbouwers die landbouwpercelen in gebruik hebben. Het paspoort vermeldt minstens volgende gegevens over de bovenste grondlagen van het landbouwgebruiksperceel, waarmee o.a. ook een indicatie van het koolstofopslagpotentieel van de percelen gegeven kan worden: pH, koolstofpercentage, bodemtype, fosfaattoestand en teeltrotatie van de voorbije 5 jaar. Met deze gegevens kan de landbouwer, ondersteund door functionaliteiten binnen de toepassing, zelf aan de slag gaan en, datagedreven, een gerichter en meer duurzaam bodembeheer uitvoeren. Gezien de samenhang van verschillende datasets in het bodempaspoort, kan dit ook ingezet worden als monitoringinstrument. De applicatie zal ontwikkeld worden volgens de mobile first principes wat betekent dat het zeer gebruiksvriendelijk zal zijn op mobiele toestellen. Op deze manier heeft de landbouwer zijn data overal ter beschikking, ook op het veld. De integrale aanpak maakt het bovendien mogelijk om de bestaande maar versnipperde data van verschillende en verspreide databronnen, zowel generieke data als private data, te bundelen en te ontsluiten met aandacht voor het zeggenschap over de data.
Het bodempaspoort is bedoeld als instrument voor de landbouwer zelf om op een duurzame manier om te gaan met zijn bodem. Het paspoort wordt niet gebruikt voor controle- en handhavingsfuncties.

De uitrol van het bodempaspoort omvat meerdere luiken:

- De ontwikkeling en het in beheer nemen van de applicatie, "het bodempaspoort": de ontwikkeling gebeurt door het Departement Landbouw en Visserij en wordt opgevat als een nieuwe toepassing binnen de geauthenticeerde omgeving van het e-loket. Raming kostprijs: 700.000 euro.
- De communicatie over het bodempaspoort: de landbouwers moeten op een duidelijke en correcte manier over het bodempaspoort geïnformeerd worden. Het gebruik van het bodempaspoort door de landbouwers zal immers niet alleen sterk afhangen van de gebruiksvriendelijkheid, maar ook van hoe het instrument door de landbouwers gepercipieerd wordt. Het bodempaspoort wil hun bedrijfsvoering ondersteunen en vormt geen controle-instrument voor de overheid. Raming kostprijs: 50.000 euro.
- Link bodempaspoort – bestaande bodemdata: de mogelijkheid wordt voorzien dat niet alleen resultaten van laboratoriumanalyses in het bodempaspoort opgenomen worden, maar dat ook resultaten van andere projecten en andere bestaande bodemdata kunnen doorstromen naar het bodempaspoort. Zo kunnen o.a. koolstofbepalingen van de bodem die gebeuren op basis van satellietbeelden in het bodempaspoort opgenomen worden. Deze gegevens kunnen een meer continue opvolging van de bodemkwaliteit mogelijk maken doordat ze op frequentere en meer generieke basis beschikbaar zijn dan afzonderlijke bodemanalyses. IT-matig zal de link gelegd worden tussen het bodempaspoort en het Farm Sustainability Tool. Raming kostprijs 150.000 euro.
- Analyse incorporatie van andere bodem- en bewerkingsparameters: bij de opvolging van de bodemkwaliteit is extra informatie nuttig om tot een optimaal bodembeheer te komen bv.

over de toegepaste bodembewerkingstechnieken en waterbalansen. Er zal onderzoek gedaan worden naar de mogelijke incorporatie van gebiedsdekkende bodemparameters bepaald met behulp van bv. remote sensing, mét proof of concept (bv. droogte, (duurzame) bodembewerkingen,...). Raming kostprijs 100.000 euro.

De ontwikkeling van het bodempaspoort moet gezien worden als een evolutief proces dat de landbouwers mee kan ondersteunen in hun bedrijfsvoering.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft een weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Er wordt een beroep gedaan op 1.000.000 euro VAK/VEK van VV033 project vanuit de Relance-provisie (CB0-1CBG2AH-PR).
Afhankelijk van de noden worden de kredieten gevraagd via de relance herverdelingsrondes.

De Inspectie van Financiën verleende op 18 augustus 2021 een gunstig advies.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 09 september 2021.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit beleid heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

In samenwerking met ILVO zal verder bekeken worden hoe dataontsluiting kan gebeuren (o.a. via DjustConnect). De bedoeling is om de pilootfase verder te zetten en in het najaar van 2021 een eerste proefversie van het bodempaspoort te kunnen opleveren en voor te leggen aan een klankbordgroep. Deze versie wordt in 2022 verder getest en aangepast en de functionaliteiten zullen geleidelijk aan verder uitgebreid worden. In het najaar van 2022 moet het bodempaspoort via het e-loket algemeen opengesteld kunnen worden voor alle landbouwers in Vlaanderen. Een begeleidende informatiecampagne wordt uitgewerkt die de lancering van het bodempaspoort bij de landbouwers in de verf moet zetten.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te hechten aan de in de nota vermelde ontwikkeling van het bodempaspoort in het kader van het VV project nr. 033.

2° het bedrag van 1.000.000 euro (VAK/VEK) vrij te maken vanuit de relanceprovisie (begrotingsartikel CB0-1CBG2AH-PR) ten gunste van het beleidsdomein Landbouw en Visserij.

3° de Vlaamse minister, bevoegd voor landbouw, te belasten met de verdere uitvoering van deze beslissing.

De viceminister-president van de Vlaamse Regering
De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk; Sociale economie en Landbouw,

Hilde CREVITS